

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

VYBRANÁ TÉMATA

Ochrana věřitele v českém a německém dědickém řízení

Obsah:

ÚVOD	3
OBECNÁ VÝCHODISKA	3
MÍRA AKTIVITY VYŽADOVANÁ V RÁMCI VYPOŘÁDÁNÍ POZŮSTALOSTI	4
ÚČASTENSTVÍ.....	4
SROVNÁNÍ KONKRÉTNÍCH INSTITUTŮ.....	5
PŘEDLUŽENÁ POZŮSTALOST	5
<i>Německo</i>	5
<i>Česká republika</i>	5
OHROŽENÍ HODNOTY POHLEDÁVKY V DŮSLEDKU OMEZENÉ SOLVENTNOSTI DĚDICE	6
<i>Německo</i>	6
<i>Česká republika</i>	7
JINÉ NÁSTROJE OVLIVŇUJÍCÍ POSTAVENÍ VĚŘITELE	7
<i>Německo</i>	7
<i>Česká republika</i>	8
ZÁVĚR	8
ZDROJE.....	9
LITERATURA	9
JUDIKATURA	10
PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	10

Vybraná témata č. 2/2019
srpen 2019
autor: Miroslav Jakab

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: VYBRANÁ TÉMATA
Název: Ochrana věřitele v českém a německém dědickém řízení	Typ edice: online, ISSN 2533-414X
Autoři: Jakab, M.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=3
Číslo: Vybraná témata č. 2/2019	První vydání edice: leden 2005
Datum: srpen 2019	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Klíčová slova: dědické řízení; ochrana věřitele; Česká republika; Německo	Zaměření: aktuální témata relevantní pro činnost Parlamentu České republiky
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí

Práce popisuje základní instituty českého a německého dědického řízení a srovnává je z pohledu ochrany zájmů zůstavitelových věřitelů. Srovnávané instituty jsou pro přehlednost shrnuty do tří kategorií: řešení předlužené pozůstalosti, řešení omezené solventnosti dědice a instituty, které nespádají do předchozích dvou kategorií. V obou úpravách lze vysledovat řadu koncepčních rozdílů, které ztěžují případné srovnání dopadu jednotlivých institutů. Německé dědické právo však svým nastavením zřejmě může věřitele v určitých situacích stavět do příznivější pozice.

Obsah

ÚVOD.....	3
OBECNÁ VÝCHODISKA.....	3
MÍRA AKTIVITY VYŽADOVANÁ V RÁMCI VYPOŘÁDÁNÍ POZŮSTALOSTI.....	4
ÚČASTENSTVÍ.....	4
SROVNÁNÍ KONKRÉTNÍCH INSTITUTŮ	5
PŘEDLUŽENÁ POZŮSTALOST.....	5
<i>Německo</i>	5
<i>Česká republika</i>	5
OHROŽENÍ HODNOTY POHLEDÁVKY V DŮSLEDKU OMEZENÉ SOLVENTNOSTI DĚDICE.....	6
<i>Německo</i>	6
<i>Česká republika</i>	7
JINÉ NÁSTROJE OVLIVŇUJÍCÍ POSTAVENÍ VĚŘITELE	7
<i>Německo</i>	7
<i>Česká republika</i>	8
ZÁVĚR.....	8
ZDROJE	9
LITERATURA	9
JUDIKATURA.....	10
PRÁVNÍ PŘEDPISY	10

Úvod

Jedním z důležitých úkolů dědického práva je nalezení spravedlivé rovnováhy mezi zájmy zúčastněných aktérů. To neplatí jen pro určení podílů na pozůstalosti a jiných otázek týkajících se dědiců samotných, ale i pro vztahy mezi dědici a věřiteli oprávněnými z dluhů, které na dědice přecházejí v důsledku úmrtí zůstavitele. Tato práce srovnává postavení věřitele zesnulého zůstavitele v rámci české a německé úpravy dědického řízení a upozorňuje na některé základní rozdíly v přístupech obou úprav.

Obecná východiska

Zatímco české dědické řízení je poměrně komplexně upraveno zákonem č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“), který navazuje na relevantní ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), německá úprava je rozprostřena v německém občanském zákoníku (*Bürgerliches Gesetzbuch* – dále jen „BGB“), občanském soudním řádu

(*Zivilprozessordnung* – dále jen „ZPO“), zákoně o nucené dražbě (*Zwangsteigerungsgesetz*), zákoně o řízení v rodinných věcech a záležitostech nesporného soudnictví (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit* – dále jen „FamFG“) a insolvenčním řádu (*Insolvenzordnung* – dále jen „InsO“).

Míra aktivity vyžadovaná v rámci vypořádání pozůstalosti

Obecně lze říci, že německé právo očekává aktivnější přístup ze strany dědice v rámci řízení. V České republice je dědické řízení zahajováno vždy a zpravidla bez návrhu (§ 138 odst. 2 ZŘS), v Německu naopak úprava dědického řízení sestává ze sady procesních nástrojů, přičemž soud zahájí řízení sám bez návrhu jen v omezeném počtu případů (například při otevření jemu známých pořízení pro případ smrti podle § 348 FamFG). K analogiím řady běžných náležitostí českého dědického řízení, jako je kupříkladu potvrzení dědictví v podobě dědického listu podle § 2353 BGB (*Erbschein*), dochází naopak na návrh oprávněné osoby.¹

Důsledkem tohoto rozdílu je i to, že se věřitel může na dědici soudně dožadovat plnění v podstatě ihned poté, co dědic pozůstalost převezme (§ 1958 BGB), k tomu může dojít i marným uplynutím relativně krátké šestitýdenní lhůty k odmítnutí dědictví.² Je naopak na dědici, aby vznesl odkládací námitku, která by mu dala tři měsíce času na zvážení dalších kroků před tím, než bude muset začít hradit dluhy v pozůstalosti (§ 2014 BGB). To lze srovnat s českou úpravou, podle které je až do okamžiku potvrzení nabytí dědictví v rámci obligatorního dědického řízení možné domáhat se pouze uspokojení z majetku v pozůstalosti, a to na tom, kdo ji spravuje (§ 1703 OZ).

Účastenství

Co se týče účastenství v řízení z pohledu věřitele, v obou zemích platí, že jeho účast není pravidlem. Věřitel se účastníkem řízení stává pouze ve zvláštních situacích, kdy je to potřebné pro ochranu jeho zájmů. V České republice se věřitel zůstavitele stává účastníkem řízení v případě, že se na základě jeho návrhu jedná o odloučení pozůstalosti nebo o soupisu pozůstalosti (§ 112 ZŘS), nebo byla-li nařízena likvidace pozůstalosti podle §§ 195 a násl. ZŘS.³

V Německu je otázka účastenství v dědickém řízení zahajovaném na návrh upravena ve srovnání s ostatními nespornými řízeními spíše úsporně, aby široký okruh účastníků nestál v cestě praktickému průběhu řízení.⁴ Věřitel se ovšem bude na řízení v nějaké formě podílet z podstaty věci v případech, kdy sám aktivně brání svá práva. Například při podání návrhu na správu pozůstalosti (*Nachlassverwaltung*), při pozůstalostním insolvenčním řízení podle §§ 315 a násl. InsO, při návrhu věřitele na uložení lhůty k sestavení inventáře dědicem (*Inventarfrist*) podle § 1994 BGB, nebo při přijetí místopřísežného prohlášení o správnosti

¹ SCHELLHAMMER, Kurt. *Erbrecht nach Anspruchsgrundlagen*. 3. vydání. C.F. Müller, 2010, s. 41. ISBN 9783811433236.

² PALANDT, Otto, Peter BASSENGE, Jürgen ELLENBERGER, et al. *Bürgerliches Gesetzbuch: mit Nebengesetzen, insbesondere mit Einführungsgesetz (Auszug) einschließlich Rom I-, Rom II- und Rom III-Verordnungen sowie Haager Unterhaltsprotokoll und EU-Erbrechtsverordnung, Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (Auszug), Wohn- und Betreuungsvertragsgesetz, BGB-Informationspflichten-Verordnung, Unterlassungsklagengesetz, Produkthaftungsgesetz, Erbbaurechtsgesetz, Wohnungseigentumsgesetz, Versorgungsausgleichsgesetz, Lebenspartnerschaftsgesetz, Gewaltschutzgesetz*. 75., nebearbeitete Auflage. München: C.H. Beck, 2016, xxxiv, 3212 s. Beck'sche Kurz-Kommentare, Band 7, s. 2276. ISBN 978-3-406-68000-7.

³ TLÁŠKOVÁ, Šárka. § 112. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav, BÍLÝ, Martin, HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana, PIRK, Tomáš, SMOLÍK, Petr. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2015, s. 238.

⁴ BUMILLER, Ursula, Dirk HARDERS a Werner SCHWAMB. *FamFG: Kommentar*. 12. vydání. C. H. Beck, 2019, K § 7 bod 9. ISBN 978-3-406-73166-2.

inventáře (§ 412 FamFG ve spojení s § 2006 BGB). Za určitých okolností se může i věřitel dožadovat dědického listu dědice-dlužníka (§ 792 ZPO).

Srovnání konkrétních institutů

České i německé dědické právo vychází ze stejného základního principu: na dědice přechází soubor práv i povinností zůstavitele (tzv. zásada univerzální sukcese – srov. § 1475 ve spojení s § 1499 a násl. OZ, resp. §§ 1922 a 1967 BGB). Obecně tak platí, že dědicové musí v obou zemích hradit dluhy v rámci pozůstalosti v jejich plné výši.⁵ Tento základní princip ale podléhá řadě omezení v obou úpravách. Pro přehlednost je zbytek této práce řazen podle typických problematických situací, které mohou nastat: (1.) výše dluhů v pozůstalosti převyšuje hodnotu majetku v ní obsaženém – je předlužena, (2.) pozůstalost není předlužena, ale pohledávka věřitele je ohrožena zhoršenou solventností samotného dědice, (3.) dědic nebo věřitel využije jiného nástroje určeného ke zvýšení právní jistoty nebo k ochraně dědice.

Předlužená pozůstalost

Jde o nejproblematictější situaci z pohledu věřitele. Jelikož z podstaty věci nemůže v takové situaci dojít k plnému uspokojení všech věřitelů, podléhá v obou zemích zvláštní procesní úpravě.

Německo

V Německu v této situaci proběhne pozůstalostní insolvenční řízení (*Nachlassinsolvenzverfahren*). To se zahajuje na základě předlužení pozůstalosti nebo platební neschopnosti (§ 320 InsO), k podání návrhu na jeho zahájení jsou přítom mj. oprávnění věřitelé a dědicové (§ 317 odst. 1 InsO). Dědic je dokonce povinen takovýto návrh podat, ví-li o naplnění podmínek pro zahájení řízení. **V opačném případě odpovídá za újmu vzniklou porušením této povinnosti. Nemůže se přitom bránit ani tím, že o naplnění podmínek nevěděl, pokud tato neznalost pramenila z jeho vlastní nedbalosti (§ 1980 BGB).**

Z pohledu práv věřitelů je v tomto řízení významné, že jejich pohledávky si nejsou rovny. Přednost mají podle § 53 InsO ti, jejichž pohledávky vznikly v průběhu řízení v důsledku jednání insolvenčního správce. Zůstavitelovi věřitelé mají ovšem v návaznosti na § 327 odst. 1 InsO přednost před oprávněnými z odkazu a jiných pohledávek založených pořízením pro případ smrti.⁶ Podstatné dále je, že **po skončení pozůstalostního insolvenčního řízení může dědic odmítnout dále plnit z vlastního majetku (§ 1975 BGB)**. Podle § 1990 odst. 1 BGB může dále dědic odmítnout úhradu dluhu z vlastního majetku i v případě, kdy hodnota pozůstalosti nepokrývá ani náklady řízení, ve kterém by byla jinak rozdělena mezi věřitele (*Dürftigkeitseinrede*).

Česká republika

V České republice je předluženost pozůstalosti řešena likvidací pozůstalosti. K jejímu nařízení dochází mj. na návrh dědice, kterému svědčí výhrada soupisu, nebo věřitele, který prokázal, že je oprávněn z dluhu patřícího do likvidační podstaty. Likvidace může být nařízena i soudem bez

⁵ DIRK, Olzen. Erbrecht. 3. vydání. Berlin: De Gruyter, 2009, s. 306. ISBN 9783899495638, pro Českou republiku srov. dále TLÁŠKOVÁ, Šárka. § 112. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav, BÍLÝ, Martin, HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana, PIRK, Tomáš, SMOLÍK, Petr. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2015, s. 238.

⁶ DIRK, Olzen. Erbrecht. 3. vydání. Berlin: De Gruyter, 2009, s. 313. ISBN 9783899495638.

návruhu, ale pouze pokud to vyžaduje veřejný zájem (§ 195 odst. 2 ZŘS). **Na rozdíl od Německa není stanovena explicitní povinnost dědice podat návrh na nařízení likvidace pozůstalosti.** Jelikož tak nemusí učinit ani soud, je na věřiteli, aby se případně zasadil o likvidaci. Je zde ale třeba upozornit, že věřitel stále může mít nárok na uspokojení ve výši, kterého by dosáhl v rámci likvidace pozůstalosti, pokud dědic neuspokojí věřitele z pozůstalosti rovnoměrně podle pravidel likvidace, a v důsledku toho nedojde k plnému uspokojení věřitele (§ 1713 OZ).⁷

Německé pozůstalostní insolvenční se typově podobá **likvidace pozůstalosti**.⁸ Správa pozůstalosti zde přechází na likvidačního správce nebo dočasně na notáře (§ 199 ZŘS), soud může i bez návrhu podniknout kroky k zajištění majetku, pokud tak ještě neučinil (§ 202 odst. 2 ZŘS). Věřitelé musí své pohledávky do řízení přihlásit (§ 239 odst. 1 ZŘS). Ani v České republice si věřitelé nejsou rovni. Až na některé případy zajištěných pohledávek je v rámci likvidace pozůstalosti pohledávka zůstavitelova věřitele uspokojena v závislosti na její povaze v rámci příslušné skupiny, a to mj. po uspokojení nákladů a odměn spojených s dosavadním průběhem řízení (§ 273 odst. 1 ZŘS).⁹ V Německu nemusí dědic po skončení insolvenčního řízení uspokojit věřitele nad rámec hodnoty pozůstalosti, **v České republice je důsledkem skončení řízení o pozůstalosti zánik pohledávek odpovídajících pasivům pozůstalosti v rozsahu, ve kterém nebyly uspokojeny (§ 277 ZŘS).**

Ohrožení hodnoty pohledávky v důsledku omezené solventnosti dědice

Navazující obecná kategorie zahrnuje případy, kdy pozůstalost není předlužená, ale věřitel nebo dědic využil nástroje určeného k lepšímu vypořádání dluhů v pozůstalosti. Tyto nástroje také předchází možnému snížení hodnoty pohledávky, například z důvodu špatných majetkových poměrů dědice nebo jeho počínání ohrožujícího uhrazení nově převzatých dluhů.

Německo

V Německu jsou takovéto situace řešitelné v rámci správy pozůstalosti (*Nachlassverwaltung*). Využit ji může dědic, aby nemusel sám vypořádávat dluhy v rámci pozůstalosti.¹⁰ Pokud ovšem vyvstane obava, že chování či majetkové poměry dědice ohrožují uhrazení dluhu v pozůstalosti, může podat návrh také věřitel, a to do dvou let od přechodu pozůstalosti na dědice (§ 1981 odst. 2 BGB). I v případě nařízení správy pozůstalosti může dědic odmítnout hradit dluhy z vlastního majetku (§ 1975 BGB). Namísto dědice se o pozůstalost dále stará správce pozůstalosti, který je odpovědný vůči věřitelům obdobně jako dědic. Uhradí dluhy v rámci této pozůstalosti poté, co se přesvědčí, že majetek v pozůstalosti postačuje k uhrazení všech dluhů,¹¹ v opačném případě podá návrh na zahájení insolvenčního řízení. **Určitým zhoršením postavení věřitele při správě pozůstalosti tak je, že dále již nedosáhne na vlastní majetek dědice, podstatou tohoto řízení však je plné uhrazení dluhů v rámci pozůstalosti, v případě jejího předlužení musí být stejně**

⁷ ŠEŠINA, Martin. § 1713 (Následek uspokojení pohledávek jen některých dědiců). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720) [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-8-16]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁸ Patří ostatně do rodiny řízení zahrnujících rozvrh hotovosti ze zpeněženého majetku, srov. FOLTAN, Drahomír. Rozvrhové usnesení v likvidaci pozůstalosti. Ad Notam. 2017, č. 3, s. 9-13.

⁹ TALANDA, Adam a Iveta TALANDOVÁ. § 273 Skupiny. In: LAVICKÝ, Petr aj. Zákon o zvláštních řízeních soudních: Praktický komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-8-7]. ASPI_ID KO292_2013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁰ DIRK, Olzen. Erbrecht. 3. vydání. Berlin: De Gruyter, 2009, s. 309. ISBN 9783899495638.

¹¹ Rozsudek Spolkového soudního dvora NJW 1985, 140.

zahájeno pozůstalostní insolvenční řízení. Tímto postupem lze naopak docílit lepší ochrany věřitele v případě, že by dědic svým počínáním nebo majetkovou situací mohl zhoršit dobytost věřitelovy pohledávky.

Česká republika

Potíže se solventností dědice může v České republice řešit **odloučení pozůstalosti**, upravené v § 1709 OZ. Návrh na odloučení pozůstalosti může podat (podobně jako u německé správy pozůstalosti) věřitel, který osvědčí (nikoli prokáže)¹² obavu z předlužení dědice. Odloučení pozůstalosti samotné potom spočívá ve správě pozůstalosti jako odloučeného jmění (§ 1709 odst. 1 OZ). Soud připraví seznam majetku patřícího do odloučené pozůstalosti a majetek v případě potřeby zajistí (§ 152 ZŘS).¹³

Na rozdíl od německé správy pozůstalosti, která je procedurou přímo směřující k vyrovnání dluhů v pozůstalosti, ovšem odloučení pozůstalosti „pouze“ chrání věřitele před situací, kdy by byly z pozůstalosti uspokojeny jiné dědicovy dluhy. Věřitel se může uspokojit z majetku patřícího do odloučené pozůstalosti, ztrácí však možnost uspokojit se z vlastního majetku dědice (§ 1710 OZ). Nutno dodat, že odloučení pozůstalosti na návrh jednoho věřitele nemá být na škodu ostatním věřitelům v tom smyslu, že by došlo ke zkrácení jejich nároku vzhledem k pozůstalosti, zejména v případě uplatnění výhrady soupisu dědicem.¹⁴ **Institut odloučení pozůstalosti tak, obdobně jako v Německu, odděluje pozůstalost od zbylého majetku (a dluhů) dědice, jde ale o jednodušší nástroj ochrany.**

Jiné nástroje ovlivňující postavení věřitele

Do této zbytkové kategorie jsou zařazeny instituty, které neslouží jako nástroj řešení jedné z výše uvedených situací, ale mohou mít citelný dopad na postavení věřitele. V Německu je to institut výzvy k přihlášení pohledávek (*Aufgebotsverfahren*), upravené v §§ 1970 a násl. BGB, a pořízení inventáře (*Inventarerrichtung*) podle § 1993 BGB. V České republice se nabízí výhrada soupisu (§ 1674 OZ) a vyhledání dluhů zůstavitele (§ 1711 OZ).

Německo

Výzva k přihlášení pohledávek umožňuje vyjasnit, jaké dluhy zůstavitele bude muset dědic hradit. Podat návrh na zahájení řízení o této výzvě je oprávněn mj. dědic nebo správce pozůstalosti (§ 455 FamFG). Věřitelé zůstavitele budou v rámci tohoto řízení veřejnou vyhláškou vyzváni k přihlášení svých pohledávek (§ 1970 BGB) ve lhůtě trvající až šest měsíců (§ 458 FamFG). **Pokud věřitel na tuto výzvu nereaguje, může se uspokojit až z případného přebytku zbylého po vypořádání pohledávek, které byly přihlášeny (§ 1973 BGB).** Výzva ovšem nemá dopad na rozsah dědicovy odpovědnosti za úhradu dluhů věřitelů, kteří se řádně přihlásili.¹⁵

¹² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. 21 Cdo 165/2017.

¹³ ŠEŠINA, Martin. § 1709 (Právo věřitele navrhnout odloučení pozůstalosti). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720) [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-8-7]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁴ DRÁPAL, Ljubomír. § 1710. In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír, BÍLEK, Petr, SVOBODA, Jiří, BEEROVÁ, Kamila. Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2015, s. 593.

¹⁵ BRIM, Luboš. K přechodu dluhů zůstavitele na dědice [online]. *Ad Notam*. Notářská komora ČR. [Cit. 2019-8-8]. ISSN 1211-0558. Dostupné z https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_602-k-prechodu-dluhu-zustavitele-na-dedice#_ftn7.

Druhým zmíněným institutem je pořízení inventáře. Jedná se o seznam pasiv a oceněných aktiv obsažených v pozůstalosti k okamžiku smrti zůstavitele (§ 2001 BGB). Může být sestaven z popudu dědice (§ 1993 BGB) i věřitele (§ 1994 odst. 1 BGB), ve druhém případě soud stanoví dědicovi lhůtu k jeho sestavení. Následkem marného uplynutí této lhůty je neomezená odpovědnost dědice za uhrazení dluhů obsažených v pozůstalosti (§ 1994 odst. 1 BGB). **Podstatné je, že pořízením inventáře se neomezuje odpovědnost dědice za uhrazení dluhů v pozůstalosti.**¹⁶ Dědici svědčí pouze vyvratitelná domněnka, že seznam aktiv v pozůstalosti je úplný (§ 2009 BGB). Dědic může být spíše okolnostmi nucen nechat inventář sestavit, aby si zachoval možnost omezit svou odpovědnost vůči věřitelům.¹⁷ Německé právo naopak nezná po Evropě rozšířený institut výhrady soupisu,¹⁸ který dovoluje se seznamem pozůstalosti spojit omezení odpovědnosti za dluhy zůstavitele.

Česká republika

Český právní řád na rozdíl od Německa umožňuje dědici učinit výhradu soupisu. **Jejím následkem je, že dědic hradí dluhy zůstavitele pouze do výše ceny nabytého dědictví** (§ 1706 OZ). Tato výhrada může za určitých okolností pozbyt účinku, například pokud se ukáže, že prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku se výrazně odchyluje od skutečnosti (§ 1688 odst. 1 písm. a) OZ). Výjimkou z omezené odpovědnosti při uplatnění výhrady soupisu je zřejmě povinnost dědice přistupovat k věřitelům rovnocenně: nedostane-li se jednomu věřiteli odpovídajícího uspokojení proto, že dědic uspokojil jiného věřitele bez ohledu na práva ostatních, má poškozený věřitel podle § 1713 OZ nárok alespoň na to, co by obdržel v likvidaci pozůstalosti, a to i kdyby musel dědic uhradit více, než z dědictví obdržel.¹⁹

Pokud si dědic vyhradil soupis, může navrhnout **vyhledání dluhů zůstavitele** (§ 1709 OZ). Tento institut je podobný německé výzvě k přihlášení pohledávek. Pokud se věřitel neohlásí v soudem stanovené lhůtě, ztrácí právo na uhrazení dluhu, pokud dojde k vyčerpání pozůstalosti uhrazením řádně ohlášených pohledávek (§ 1712 OZ).

Závěr

České i německé právo dává dědicům možnost omezit svou odpovědnost za dluhy v pozůstalosti pouze na nabyté dědictví. Německý dědic ale musí vystupovat procesně aktivněji, v opačném případě nebude nic bránit věřitelům zůstavitele uspokojit se z jeho majetku jako celku. Výhodou pro německého věřitele je i skutečnost, že dědic nemůže bez dalšího omezit svoji odpovědnost za úhradu dluhů procesní námitkou tak, jak je tomu v České republice. Není-li pozůstalost

¹⁶ PALANDT, Otto, Peter BASSENGE, Jürgen ELLENBERGER, et al. *Bürgerliches Gesetzbuch: mit Nebengesetzen, insbesondere mit Einführungsgesetz (Auszug) einschließlich Rom I-, Rom II- und Rom III-Verordnungen sowie Haager Unterhaltsprotokoll und EU-Erbrechtsverordnung, Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (Auszug), Wohn- und Betreuungsvertragsgesetz, BGB-Informationspflichten-Verordnung, Unterlassungsklagengesetz, Produkthaftungsgesetz, Erbbaurechtsgesetz, Wohnungseigentumsgesetz, Versorgungsausgleichsgesetz, Lebenspartnerschaftsgesetz, Gewaltschutzgesetz*. 75., nebearbeitete Auflage. München: C.H. Beck, 2016, xxxiv, 3212 s. Beck'sche Kurz-Kommentare, Band 7, s. 2295. ISBN 978-3-406-68000-7.

¹⁷ PALANDT, Otto a Peter BASSENGE. *Bürgerliches Gesetzbuch*. 59., nebearbeitete Aufl. München: Beck, 2000, xxxi, 2715 s. Beck'sche Kurz-Kommentare, 7, s. 1952. ISBN 3-406-45570-0.

¹⁸ BROX, H. *Erbrecht*. 19. Auflage. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2001, s. 392. Citováno podle BRIM, Luboš. K přechodu dluhů zůstavitele na dědice [online]. *Ad Notam*. Notářská komora ČR. [Cit. 2019-8-8]. ISSN 1211-0558. Dostupné z https://www.nocr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_602-k-prechodu-dluhu-zustavitele-na-dedice#_ftn7.

¹⁹ DRÁPAL, Ljubomír. § 1708. In: FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír, BÍLEK, Petr, SVOBODA, Jiří, BEEROVÁ, Kamila. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2015, s. 586.

předlužena, může německý dědic omezit svou odpovědnost (vůči všem věřitelům) pouze svěřením pozůstalosti do cizí správy směřující k uhrazení dluhů v pozůstalosti. V případě předlužení pozůstalosti musí dědic naopak aktivně přispět k ochraně pohledávek zůstavitelových věřitelů podáním insolvenčního návrhu, chce-li se vyhnout odpovědnosti za případnou újmu.

Jakkoli je obtížné srovnávat dva podstatně odlišné systémy dědického řízení, lze tedy vysledovat řadu rozdílů v jednotlivých institutech českého a německého dědického řízení, které zřejmě mohou být v určitých situacích příznivější pro německého věřitele. Je ovšem na místě poznamenat, že německá úprava se svým dodržováním zásady univerzální sukcese zdá být v celoevropském kontextu neobvykle důsledná.²⁰ V tabulce níže jsou shrnuty některé základní rozdíly mezi českou a německou úpravou.

Srovnávací tabulka

	Německo	Česká republika
Obligatorní dědické řízení	NE	ANO
Speciální procedura pro předluženou pozůstalost	ANO (pozůstalostní insolvence)	ANO (likvidace pozůstalosti)
Možnost jednostranně omezit odpovědnost dědice vůči zůstavitelovým věřitelům	ANO (správou pozůstalosti nebo pozůstalostní insolvenčí)	ANO (výhradou soupisu)
Možnost pořádný seznam jmění v pozůstalosti	ANO (inventář)	ANO (soupis pozůstalosti)
Výhrada soupisu	NE	ANO
Povinnost dědice podat návrh na likvidaci nebo insolvenční pozůstalosti	ANO	NE
Ochrana věřitele proti omezené solventnosti dědice	ANO (správa pozůstalosti)	ANO (odloučení pozůstalosti)

Zdroje

Literatura

BRIM, Luboš. *K přechodu dluhů zůstavitele na dědice* [online]. *Ad Notam*. Notářská komora ČR. [Cit. 2019-8-8]. ISSN: 1211-0558. Dostupné z https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_602-k-prechodu-dluhu-zustavitele-na-dedice#_ftn7

BROX, H. *Erbrecht*. 19. Auflage. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2001

BUMILLER, Ursula, Dirk HARDERS a Werner SCHWAMB. *FamFG: Kommentar*. 12. vydání. C. H. Beck, 2019. ISBN 978-3-406-73166-2

DIRK, Olzen. *Erbrecht*. 3. vydání. Berlin: De Gruyter, 2009. ISBN 9783899495638

FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír, BÍLEK, Petr, SVOBODA, Jiří, BEEROVÁ, Kamila. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2015, s. 593

FOLTAN, Drahomír. *Rozvrhové usnesení v likvidaci pozůstalosti*. *Ad Notam*. 2017, č. 3, s. 9-13

²⁰ Pro srovnávací pohled na různé přístupy v evropských právních řádech srov. BRIM, Luboš. *K přechodu dluhů zůstavitele na dědice* [online]. *Ad Notam*. Notářská komora ČR. [Cit. 2019-8-8]. ISSN 1211-0558. Dostupné z https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_602-k-prechodu-dluhu-zustavitele-na-dedice#_ftn7.

LAVICKÝ, Petr aj. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-8-7]. ASPI_ID KO292_2013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X

PALANDT, Otto, Peter BASSENGE, Jürgen ELLENBERGER, et al. *Bürgerliches Gesetzbuch: mit Nebengesetzen, insbesondere mit Einführungsgesetz (Auszug) einschließlich Rom I-, Rom II- und Rom III-Verordnungen sowie Haager Unterhaltsprotokoll und EU-Erbrechtsverordnung, Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (Auszug), Wohn- und Betreuungsvertragsgesetz, BGB-Informationspflichten-Verordnung, Unterlassungsklagengesetz, Produkthaftungsgesetz, Erbbaurechtsgesetz, Wohnungseigentumsgesetz, Versorgungsausgleichsgesetz, Lebenspartnerschaftsgesetz, Gewaltschutzgesetz*. 75., neubearbeitete Auflage. München: C.H. Beck, 2016, xxxiv, 3212 s. Beck'sche Kurz-Kommentare, Band 7. ISBN 978-3-406-68000-7

PALANDT, Otto a Peter BASSENGE. *Bürgerliches Gesetzbuch*. 59., neubearbeitete Aufl. München: Beck, 2000, xxxi, 2715 s. Beck'sche Kurz-Kommentare, 7. ISBN 3-406-45570-0

SHELLHAMMER, Kurt. *Erbrecht nach Anspruchsgrundlagen*. 3 vydání. C.F. Müller, 2010. ISBN 9783811433236

SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav, BÍLÝ, Martin, HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana, PIRK, Tomáš, SMOLÍK, Petr. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2015

ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-8-7]. ASPI_ID KO89_d2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X

Judikatura

Rozsudek Spolkového soudního dvora NJW 1985, 140

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. 21 Cdo 165/2017

Právní předpisy

Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)

Insolvenzordnung (InsO)

Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (FamFG)

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (OZ)

Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních (ZŘS)

Zivilprozessordnung (ZPO)

Zwangsversteigerungsgesetz (ZVG)